

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talouspolitiikan sukupuolivaikutukset – oppivelvollisuuden laajentaminen

OPPIVELVOLLISUUDEN LAAJENTAMINEN –MISSÄ MENNÄÄN III?

23.5.2023

JOHANNA VON KNORRING
VALTIOVARAINMINISTERIÖ/BUDJETTIOSASTO

Hallitusohjelmakirjaus ja kehittämiskohteet

Hallitusohjelma: *Hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa.*

Toimintasuunnitelma: *Sukupuolitietoista budjetointia edistetään osana VM:n kestävän kehityksen budjetoinnin kehittämistyötä vuosien 2019–2020 aikana*

Kehittämiskohteet:

1. Talousarvion laadintamääräystä tarkistetaan
2. Talousarvioesityksen pääluokkaperusteluihin sisältyviä tasa-arvotekstejä parannetaan
3. Kerran vaalikaudessa teetetään selvitys talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista

Asiantuntijaselvitys vaalikauden 2019–2023 talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista

- VM:n hankkeessa tavoitteena ennen kaikkea lisätä ymmärrystä tehtyjen päätösten sukupuolivaikutuksista ja antaa kokonaiskuva siitä, miten sukupuolten tasa-arvo on kehittynyt Suomessa kuluvan vaalikauden aikana talouspolitiikan seurauksena.
- Selvitys jakautui kahteen kokonaisuuteen:
 - 1) Kansalaisiin kohdistuneiden etuus- ja veromuutosten tarkasteluun mikrosimulointilaskelmalla.
 - 2) Kolmen keskeisen uudistuksen sukupuolivaikutusten tarkastelu.
- Toteuttaja valittiin kilpailutetun pienhankinnan perusteella.
- Selvityksen toteutti **Innolink Researchin**, Equality Research Helsingin ja Akava Worksin muodostama tutkimusryhmä. Tutkimuspäällikkö Juho-Matti Paavola/Innolink, tutkimuskonsultti Sami Kotiranta/Innolink, Inkeri Tanhua/Equality Research Helsinki, työmarkkinaekonomisti Eugen Koev/Akava Works.
- Ohjausryhmä: VM, STM, OKM, TEM
- Raportti julkaistiin 10.3.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164709>

Kolmen keskeisen uudistuksen sukupuolivaikutusten tarkastelu

- Valikoitui: perhevapaa-uudistus, oppivelvollisuuden laajentaminen ja pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönotto.
- Näiden todettiin olevan kuluneen vaalikauden keskeisistä uudistuksista kiinnostavimpia sukupuolivaikutusten arvioinnin kohteita.
- Arviointikehikko pohjautui Euroopan tasa-arvoinstituutin EIGE:n politiikkatoimenpiteiden sukupuolivaikutusten arviointiprosessiin (EIGE 2017).
- Arviot perustuivat pääasiassa tutkimuskirjallisuudesta ja tilastoista nouseviin havaintoihin. Lisäksi toteutettiin validointihaastattelut asiantuntijoiden kanssa.

Oppivelvollisuuden laajentaminen

- Tutkimuskirjallisuuskatsaus
 - Yleisesti tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja hyvinvointi ovat lisääntyneet kun oppivelvollisuutta on laajennettu
 - Myös opinto-ohjausta käsitelty ja käyty läpi mm. amisbarometria ja muita kyselyjä

Oppivelvollisuuden laajentaminen

- Tilastoanalyysiä
 - Koulutuksen sukupuolittuneisuus toisella asteella (lukio, ammattikoulutus, tutkinnon puuttuminen, keskeyttäminen, sukupuolittuneisuus eri aloilla jne)
 - Turvallisuus toisen asteen oppilaitoksissa (amis- ja lukiolaisbarometrien perusteella)
 - Toisen asteen koulutuksen maksuttomuus sukupuolinäkökulmasta
 - Toisen asteen koulutuksen kustannukset sukupuolinäkökulmasta
 - Työllisyyden ja työttömyyden sukupuolittuneisuus

Oppivelvollisuuden laajentaminen – vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

- Oppivelvollisuuden laajentamisen ja siihen liittyvän maksuttoman toisen asteen koulutuksen arvioidaan pääosin parantavan sukupuolten tasa-arvoa.
- Uudistus tasoittaa sukupuolten välistä eroa koulutustasoissa, sillä ennen uudistusta ilman toisen asteen koulutusta jäävistä enemmistö oli miehiä.
- Uudistus parantaa samalla myös naisten asemaa, sillä suurempi osa naisistakin tulee jatkossa suorittamaan toisen asteen tutkinnon.
- Lisäksi tehostetun ohjauksen ja nivelvaiheen koulutusten avulla voi olla mahdollista lieventää koulutuksen ja työmarkkinoiden sukupuolenmukaista eriytymistä.
- Näiden positiivisten vaikutusten aikaansaaminen edellyttää, että koulutusta ja ohjausta resursoidaan jatkossakin riittävästi ja kiinnitetään huomiota kaikkien ryhmien oppimiseen, lisätukea tarvitsevien lasten ja nuorten tukeen, turvalliseen opiskeluympäristöön, sekä sukupuolisyrynnän ja rasismin kitkentään oppilaitoksissa ja työssäoppimisjaksoilla.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

Etuus- ja veromuutosten tarkastelu mikrosimuloinnilla

- Osiossa tarkasteltiin vaalikauden 2019–2023 aikana päätettyjen sosiaaliturvaetuuksien ja henkilöverotuksen muutosten suoria vaikutuksia miesten ja naisten tuloihin ja tuloeroihin mikrosimulaatiomallin avulla.
- Arvio toteutettiin SISU-mallilla käyttäen metodia, joka kehitettiin edellisen vaalikauden politiikkatoimien sukupuolivaikutusten analysoimiseksi (Elomäki ja Haataja 2018).
- Selvityksessä verrattiin kahta skenaariota, toisessa huomioitiin vaalikaudella tehdyt keskeiset, pysyväisluonteiset säädösmuutokset, toisessa verotus ja etuustasot v. 2023 määräytyivät v. 2019 voimassa olleiden säädösten perusteella.
- Selvitys pyrki kattamaan kaikki vaalikauden aktiiviset päätökset: pienimpien eläkkeiden tasokorotukset, lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen, opintorahan sitomisen indeksiin ja varhaiskasvatusmaksujen alennukset sekä henkilötuloverotuksen päätöspohjaiset muutokset kuten ansiotuloverotuksen inflaatiotarkastukset ja asuntolainojen korkovähennyksen poisto.
- **Tulosten mukaan kuluneen vaalikauden vero- ja etuusmuutokset ovat kaventaneet sekä sukupuolten välisiä että sukupuolten sisäisiä tuloeroja, mutta vaikutus on pieni.**
- Muutosten vaikutuksesta naisten vuositulot ovat keskimäärin 412 euroa suuremmat kuin ne olisivat tilanteessa, jossa muutoksia ei olisi tehty. Miehillä vastaava hyöty on 387 euroa. Naiset hyötyvät miehiä aavistuksen verran enemmän myös silloin, kun politiikkamuutosten vaikutuksia tarkastellaan tulojakauman eri pisteissä sekä perhetyypin, ikäryhmän ja sosioekonomisen aseman mukaan.